

Käbäni togap eden guşlar

Category: Edebi makalalar, Kitapcy, Medisina

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Käbäni togap eden guşlar KÄBÄNI TOGAP EDEN GUŞLAR

«...Ol ýuwurda tagun durmana gelgeý»

Magtymguly Pyragy.

Dünýä ýurtlarynyň aglabasyny aldym-berdime salan koronawirus howpy Allanyň öýi hasaplanýan Mukaddes Käbäniň zyýaratyna-da täsirini ýetirmän goýmady.

Aslynda bu birinji gezek bolýan zat däl. Taryhda uruşlar, talaňçylykly wakalar, köpçülikleýin keseller Käbäniň birnäçe gezek zyýarata ýapyk ýagdaýda durmagyna sebäp bolupdy.

Ybraýym pygamberiň (a.s) bina eden döwründen bäri birnäçe gezek zyýarata ýapylan Käbe bu gezek täze koronawirus (kovid-19) keseli sebäpli Saud Arabystany patyşalygy tarapyndan wagtlaýyn zyýarata ýapyk diýip yglan edildi.

Mukaddes Käbäniň zyýaratçysyz boş ýagdaýdaky fotosuratlary habarlarda we käbir internet sahypalarynda berilmegi taryhda ön bolup geçmedik waka ýaly garaldy we uly seslenme döretdi.

Käbirlerimiz Käbäniň boş durmagyna bolan gynanjyny we gorkusyny beýan etse, käbirlerimiz muňa adaty ýagdaý hökmünde seredip, keseliň önüni alyş işleriniň çäginde amala aşyrylmaly hökmany çäre hökmünde baha berdi. Gynansak-da, muňa *«musulmanlaryň «Bakara», «Ankebut», «Kasas» sürelerinde Käbäniň Allatarapyn goralýan howpsuz ýerdigi baradaky aýatlara ynanman, koronawirusdan gorkularyna Käbä barmagy gadagan edýärler diýen ýaly ýerliksiz düşündirişler bilen ýañsýlamaga synanyşanlar hem tapyldy. Olaryň pikirçe, hamala «Allatagala öz öýüni gorap bilmeýärmişin, eger musulmanlar Käbäni Allanyň gorajakdygyny bilýän ýa-da ynanýan bolsalar Käbäni ýapmaly dälmişin»*

Taryhda Käbe uruşlardyr epidemiýalar ýaly dürli sebäpler bilen birnäçe gezek zyýarata ýapylypdyr. Ýöne tehnologiýanyň ösen döwründen bäri şular ýaly waka ilkinji gezek bolup geçýär.

Bütindünýä Saglygy goraýyş guramasynyň direkory Tedros Adanom Gebreissus guramanyň Ženewadaky ýygnagynda koronawirus keseline «Häzir bu kesel üçin kesgitläň ýörite adalgamyz bar, ol – Covid-19» [1] diýip, ylmy at berenem bolsa, biz muňa türkmençeleşdirip **zakguntäç** diýsek has dogry bolar diýip hasaplaýarys.

Koronawirusa näme üçin zakguntäç diýendigimizi şu ýerde gysgajyk aýdyňlaşdyryp, soň esasy gürrüňimize geçsek gowy bolardy.

Ýazyjy Serdar Ataýew bolsa ýazgylarynyň birinde häzir dünýä ilatynyň iň köp gaýtalanýan söz bolan koronawirus sözünü **zakguntäç** diýip terjime edipdir (wirus – zakgun, korona – täç). [2]

Hakykaty sözlemeli bolsa, was-wasa düşüp ýörmegiň geregi ýok, adamlary was-was düşürjek howsalaly gep-gürrüňleri ýaňrap oturmagyň-da hiç hili manysy ýok, käbir ýoknasyzlar tarapyndan ýaýradylýan şeýle gep-gürrüňlere gulak gabartmasak has gowy bolar. Munuň özi gerekli önüni alyş we düşündiriş işlerini geçirmek, lukmanlary diňlemek ýaly hökmany berjaý etmeli borçlarymyzyň ünsden düşürilmelidigini aňlatmaýar. Hawa, «Hudaýa ynansaň ynan, eşejigiňi berk duşa» diýip yöne ýere aýtmandyrlar. Doga-dileg etmek üçin «özümüzizi, çaga-çugalarymyzy, il-günümüzizi, watanymyzy, külli musulmany, adamzady her dürli bela-beterden, howp-hatardan aman sakla» diýip ellerimizi asmana galdyrýarkak, hüşgärligi elden bermän arassaçylyk-gigiena düzgünlerini köstsüz ýerine ýetirmegi, lukmanlaryň berýän peýdaly maslahatyna gulak salmagy, medisinaryň talaplaryny doly we dogry berjaý etmegi ýatdan çykarmaly däl. Aslynda, musulmançylygyň düzgünleri bilen ýaşaýan adam üçin munuň hiç hili kynçylygy ýok. Ýönekeý bir musulman baş wagt namaz parzyny berjaý etmek üçin günde baş gezek ýuwunýar ahyryn. Lukmanlar hem şony, ýagny ýuwunyp, arassalanyp durmagy maslahat bermeýärmisi näme?!

Şonuň üçin bular ýaly zatlardan gorkmajak we göwnüňdäki sähel-mähel gorkyňy ile ýaýyp, ýanyňdakylary-da gorka düşürmejek bolmaly. Sebäbi musulman diýilýän adam bular ýaly zatlardan gorkmaýar. Çünki musulman Hudaýyň birligine, ýagşy-ýaman hemme

işiň Hudaýdandygyna iman eden adamdyr.

Zakguntäç howpunyň ýüze çykany bäre kitapçy saýtymyzda-da bu barada birki sany terjime makalamyzy okyjylaryň dykgatyna ýetiripdik. Elbetde, şol makalarda aýdylýanlaryň köpüsi çaklama teoriýalar. Olaryň dogry bolup çykma ähtimallygy-da, ýalan bolup çykma ähtimallygy-da bar. Ýagny bolubam biler, bolmanam biler. Sebäbi haýsydyr bir X ýurduň ýörite gullugy arasyndan Snowden ýaly biri çykyp, soňam Moskwa ýaly bir ýere gaçyp gelip paş edäýmese, beýle betniýet meýilnamalarynyň bardygyny habar beriş serişdelerine aýan edip durasy ýok. Emma taryhda bolup geçen himiki we biologiki hüjümlerden çen tutanyňda gaty bir ähtimallyga-da paý berip bolmaýar. Bu gün käbir döwletler başga halklaryň üstünden ketdelik sürmek üçin garşydaş hasaplaýan ýurdunyň garşysyna elinde bar bolan her dürli mümkinçiligi ulanyp görýär.

Galyberse-de, zakguntäç baradaky gep-gürrüňler orta çykany bäre bu baradaky gündelik habarlary diňlänimizde bir zat gözümizden sypmady. Bu keseliň syçran ýurtlary kartada gyzyly reňk bilen belgilenen bolsa, mundan aman galan ýurtlar ak reňk bilen belgilenip analiz edilýär. Ak reňkiň içinde galanlar Mongoliýa we Orta Aziýa respublikalary. Orta Aziýa respublikalaryna, elbetde, Gazagystan, Özbegistan Gyrgyzystan we mähriban Watanymyz Türkmenistan girýär. Bir zada aýratyn üns bermek gerek. Şu agzalan ýurtlaryň halkynyň agramly bölegi sähraýy halk, olar geçmişde çarwaçylygy has öňde goýan halklar. Çarwa durmuşynda ýaşan halklaryň bolsa özboluşly ýaşaýyş-durmuş şerti bar. Olaryň iýip-içiş kadalary-da beýleki halklaryňkydan tapawutlanýar. Iýmitleri-de köplenç tebigy önümler. Merkezi Aziýanyň ýowuz tebigy şertleriniň asyrlaryň dowamynda döredýän özboluşly aýratynlygyny hem nazara alanyňda, biziň halkymyzyň we ýokarda agzalan goňşy halklaryň immuniteti zakguntäjiň örç alyp ýaýran ýurtlarynda ýaşaýan halklarynyňkydan belli bir derejede ýokardadygyny kesgitlemek kyn däl. Özüňiz synlap görüň. Bizde ýaňy-ýaňylaram kimdir biri synasynyň bir ýerine sähel-mähelräk tyg ýarasy düşse-de ýa gum basar, ýa çäýyň şemmesini basar-da gezer ýörerdi. Ýa bolmasa çalt bitirýär diýip çaganyň peşewini çalardylar. Çagarak

wagtymyz özümizem ot orýarkak orak bilen birnäçe gezek barmagymyzy ýaralapdyk. Çep elimiň başam barmagyndaky orak tygynyň yzy-ha häli-häzirem düwün bolup dur... Bir gezegem lukmana görünenimiz ýa däri-derman çalanymyz ýadymyza düşenok. Emma Hytaýda bolup gelen käbir oglanlaryň aýtmagyna görä, ol ýerde adamlar dyrnagyny sähel düýbüräginden kesse-de, iki günden barmak uçlarynyň iriňläp ýatandygyny aýdýarlar. Rus we türk teleýaýlymlarynyň berýän habarlaryna dagy syn edýärsiň welin, olaryň raýaty synasynyň sähel bir ýerini çöp çyzsa-da, infeksiýa düşäýmesin gorkusy bilen dessine hassahana ylgaýar. Diýmek tebigy şertlerem bu ýerde rol oýnaýar. Şonuň üçin bardy-geldi aramyzdan kimdir birine bu apat ýolugaýanda-da howsala düşmegiň geregi ýok. Zakguntäjiň çaltlyk bilen ýaýraýan ýurtlaryndaky ýaly biziň ýurdumyzda giňden ýaýramaga bolan mümkinçiligi az. Galyberse-de, döwlet ýolbaşçylarymyzyň, degişli edaralaryň öz wagtynda geçiren önüni alyş we ätiýaçlandyryş işleri hem-de gurak howa şertlerimiz bu nägehandan sowlup geçmegimize bireýýämden bäre giňden şert döredendir diýsek öte geçdigimiz bolmaz.

Zakguntäç keseliniň ýolukma ähtimallygyny analizlänlerinde ýene bir zat aýratyn ünsümüzizi çekdi. Aýtmaklaryna görä bu nägehanyň çagalara ýolukma mümkinçiligi ýok diýen ýaly. Bu-da bir gowy zat. Şahyryň «Biz näme bolsak şol bolaly, bolsa bolýar eziz Watan» diýşi ýaly, adam pahyr çagalaryna zat bolmasa, öz başyna geljek hemme zada kaýyl. Ýöne bärde başga bir zat bar. Eger bardy-geldi zakguntäç belasy X döwletiň ýörite gulluklary tarapyndan emeli ýagdaýda dörediläýenem bolsa, gaty oýlanyşykly we uzak wagtyň dowamynda taýýarlykly edilen iş. Zakguntäç howpunyň gartaşan adamlara has golaýdygyna seredenimizde, munuň tötänlikde çykan bir zatdygyna asla-da ynanasyň gelenok. Biziň pikirimizçe ýaş çagalaryň immuniteti pes bolýjak ýaly, şoňa görä hem olara kesel geçme mümkinçiligi-de has köpmükä diýýäris. Eger bu kesel çagalardan daşda bolup ululara ýokuşma mümkinçiligi has uly bolýan bolsa, onda munuň arkasynda biziň bilmeýän nämedir bir zatlarymyz bar. Ýagny, bärde zakguntäjiň bakteriýalary uly adamlaryň beden öýjüklerine laýyklyklyp, dünýä ilatynyň

artyşyny emeli ýagdaýda kemeltmek üçin ýörite oýlanylyp tapylan zat bolaýmasa diýen pikir isleseň-islemeseň döreýär. «Bidöwletniň başyna gelen iş döwletlä sapak bolarmyş» diýýärler. Bu günki-gün il-halkymyzyň şeýle beladan aman galmagy gelejekde şeýlekin howplaryň üstümize abanmajakdygyny aňlatmaýar. «Özbek özüne bek» diýleni edip, ätiýaçlygy elden bermeli däl. Adam gorumyzy, haýwanat we ösümlük fondumyzy, umuman tebigy dünýämizi aýawly gorap saklamaly, maddy mümkinçiliklerimizi artdyrmaga çalyşýarkak, ruhy dünýämizi-de baýlaşdyrmaly, raýdaşlyk we dostluk-doganlyk duýgusyny kemala getirmeli, ýyladyşhanalarda ýetişdirilen emeli gök önümlerden mümkingadar gaça durup tebigatyň goýnunda ýetişen önümlere ýykgyn etmeli, ýurdumyzda öndürilýän we daşary ýurtlardan eksport edilýän (esasanam düzüminde GMO bolan) azyk önümlerine ünsli çemeleşmeli.

• «Käbäniň öz eýesi bar!»

Sözümiziň başynda Mukaddes Käbäniň zakguntäç howpundan ätiýaç edip wagtlaýynça zyýarata ýapylandygyny agzapdyk. Munuň dogry we öz wagtynda edilen işdigini aýtmak gerek. Bu gün görer göze Käbäniň daşy ýalazy-boş ýaly görnüp biler. Emma göze görünmeýän Güýç öz öýüniň boş galmagyny islemeýän bolarly.

Munuň şeýledigune hut özüm 2020-nji ýylyň 12-nji martyndan 13-nji martyna geçilen gije türkleriň «ATV» teleýaýlymynda gije ýarymdan soň berilýän «Nihat Hatypogly bilen Dosta tarap» («Nihat Hatipoğlu ile Dosta Doğru») gepleşiginde görkezilen wideoýazgyny görenimde göz ýetirdim.

Bilim we tehnologiýa institutynyň rektory Nihat Hatypoglynyň görkezen wideoýazgysynda bir ýerlerden guş sürüsi peýda bolup, Käbäniň daşyndan aýlanýar, togap edýär. Gudraty, keramaty gadymy döwürleriň fantaziýasy, kimdir birileriniň döreden rowaýaty hasaplaýanlar gelsin görsün muny. Käbäniň daşy kyýamat-ahyra çenli boş durmaz. Ony diňe görüp bilmek gerek. Adam bolmasa, guşlar bar. Guşlar bolmasa, perişdeler bar...

Şu ýerde mundan on dört asyr öň Käbäni ýykmaga gelen ýemenli hökümdar Ebrehe bilen söýgüli pygamberimiziň (s.a.w) atasy

Abdylmuttalybyň arasynda bolup geçen gürrüňi ýatlamazlyk mümkin däl.

Ebrehe Mekgä ýöriş edende goşunyň öňünden talaňçylyk etmek üçin ugradan adamlary mekgelileriň nämesi bolsa, oljalap getiripdirler. Talanan mallaryň arasynda Abdylmuttalybyň ýüz sany düýesi bar eken. Mekgelileriň ýaraşyk üçin ugradan toparyna Abdylmuttalyp ýolbaşçylyk edipdir. Gelenler, şol sanda Abdylmuttalyp hem Ebreheden özleriniň mallaryny yzyna bermegi sorapdyr. Ebrehe geň galyp:

– Men Kábäni ýykyp-ýumurmak üçin gelýärin. Maksadyma ýetmänem yzyna dolanmajagymy bilip goýaýyň. Siz meni raýymdan gaýtarmak üçin töwella etmegiň deregine düýeleriňizi dileýärsiňizmi? – diýipdir.

Şeýle diýmek bilen ol mekgelileriň üstünden gülmek isläpdir. Şonda Abdylmuttalyp:

– Men düýeleriň eýesi. Öz mallarymy bir yzyna alaýyn. Kábäniň öz eýesi bar. Ol ony bizzizem gorar – diýip jogap beripdir.

Mundan soňky bolan wakalar belli. Abdylmuttalybyň aýdyşy ýalam bolýar. Aşakda bu barada ýörite durup geçeris.

Mukaddes Käbe gadymy döwürlerden bäri taryhyň dürli döwürlerinde betpygyl duşmanlaryň we terrorçylaryň hüjümine uçrap geldi. Olardan birnäçesini gysgaça ýatlap geçeliň.

■ Ebrehäniň hüjümi döwründe boş galdyrylan Käbe

«...Milady ýyl hasabyn(d)a 570-nji ýyl(d)a gaty uly wakalar tutaşyp..., ýemenliler Mekgäni basyp almagyň kül-külüne düşüpdirler.

Takmynan, 569-570-nji ýyllarda ýemenliler Sananyň häkimi Abrahanyň baştutanlygynda Mekgä garşy ýöriş edipdirler. Abrahanyň niýeti Kábäni ýykyp, ondaky keramatly zatlary äkitmek we öz paýtagtyny Arabystanyň dini merkezine öwürmek eken. Bu ýörişe hebeşileriň goşunam gatnaşyp, olaryň söweş pili bar eken, pil bolsa heniz Arabystanda görülen jandar däl eken. Araplary haýrana goýan, arap şahyrlary tarapyndan jikme-jik suratlandyrylan şol pilem ýemenlilerdir hebeşileriň Mekgä garşy ýöriş eden ýylynyň «Pil ýyly» diýlip atlandyrylmagyna

sebäp bolupdyr.

Abrahanyň güýji juda agdyk hem-de gelşi şeýle bir zabun eken welin, kuraýyşlar Mekgäni goramakdan el göterip, aýal, oglan-uşaklaryny alypdyrlar-da, golaýdaky daglara siňipdirler. Göräýmäge, Mekgäni indi halas edip biljek güýç ýok eken. Emma şol pursatda bir gudrat ýüze çykypdyr – kiçijik-kiçijik guşlar bulut ýaly bolup gelipdirler-de, Abrahanyň leşgeriniň üstünden owunjak daşlary ýagdyryp ugrapdyrlar, şol daşlaryň bolsa degen ýeri ýara bolýan eken. Giden sülsat gyrgyna düşüpdir, onsoň olar Mekgäni basyp almadan ellibizar, ýeňsäni öwürpdirler. Sonuň yz ýanyndan bolsa apy-tupan turup, jala gelipdir-de, Abrahanyň leşgeriniň galanjasynam syryp-süpürip, göni deňze gapgarypdyr. ...Mekge aman galypdyr, Mekgäniň keramatly göwheri – Käbäniň şöhraty has-da artypdyr.»[3][4][5]

• Ýigrimi ýyllap «Gara daşsyz» galdyrylan Mekge

Ilkibaşda yslamyň ilkinji kommunistleri hasaplanan karmatlar şaýylygyň binýadyndaky ysmaýylylaryň esasy iki toparynyň biri hökmünde IX asyryň başlarynda orta çykypdyr. Karmatlar dini-syýasy hereket hökmünde yslam dünýäsine uly howp salypdyrlar. Olara sosial deňligi talap edip orta çykan Hamdan Karmatyň hut özi ýolbaşçylyk edipdir. Özlerine daýhanlardan, arap beduinlerinden (çarwalardan), senetçilerden ep-esli tarapdar toplan karmatlara IX-X Bahreýnde öz döwlerini gurmak başardypdyr. Olar şol wagt yslam dünýäsiniň syýasy häkimiýetini elinde saklaýan abbasy halyflygyna gönüden-göni duşmançylykly syýasat ýöredipdirler. Bular hem şaýylaryň edil beýleki şahalary ýaly Hezreti Alynyň tiresinden bolan on ikinji ymam Mätiniň peýda bolup sosial deňligi dikeltjekdigine ynanypdyrlar.

Karmatlar Bahreýnde döwlet guransoňlar, ysmaýylylar bilen oňuşman başlaýarlar, olar ysmaýylardan bolan ýolbaşçylarynyň garşysyna çykyş edip, fatimilerden arany açypdyrlar. Fatimilerden bölünen şaýy karmatlar 930-njy ýyldan öň Mekgäniň golaý-goltumyna we haj ýollaryny yzygiderli talaňçylyk gurnansoňlar haja gelýänleriň sany ýylba-ýyl azalypdyr. Sonuň

üçin 930-njy ýylda yslam alymlary jan we mal howpsuzlygynyň ýokdugy sebäpli haja gitmegiň hökman däldigi barada fetwa çykarýarlar. Şol ýyl karmatlaryň galtamanbaşysy Ebu Tahyr el-Karmaty Mekgä talaňçylyk gurnap on müňlerçe hajyny gylyçdan geçiripdir.

Aşaky Yrakda topalaň turzan karmatlaryň gozgalaňy 906-njy ýylda basylyp ýatyrylypdyr. Şol wagta çenli bahreýnli karmatlar güýçlenip, Omany basyp alypdyrlar, Yraga we Eýrana çozupdyrlar. Karmatlaryň ýolbaşçylary soňabaka özlerini çakdanaşa azgyn alyp barypdyrlar. Hatda olar 930-njy ýylda Mekgäni basyp alanlarynda hajylary öldürenleri bilen çäklenmän Mukaddes Käbäni talamaga-da milt edip bilipdirler. Şonda karmatlar keramatly «Gara daşy» oljalap Bahreýne alyp gidipdirler. «Gara daş» ýigrimi ýyllap şo ýerde saklanypdyr. Soňra hijri ýyl hasaby bilen 337-nji ýylda abbasylar 120 müň dinar töläp, ony gaýtaryp alypdyrlar.

Karmatlaryň pikirçe Käbäni togap etmek däbi araplaryň yslamdan owalky jahylyýet döwründen galan wasanlara we betillere (daşdan, tagtadan ýasalan hudaýlara) çökünmek düzgüniniň bir görnüşimişin. Şol pikirden ugur alyp, olar birnäçe ýyllap haja gitmegi gadagan edipdirler.

Karmatlaryň bu gözdençykgynç hereketleri we rehim-şepagatsyz teraktlary olaryň sosial deňligiň tarapynda çykyş edýändiklerine bolan ynamy peseldipdir. Bular hakykatdanam adalatyň, deňligiň tarapdarydyr öýdüp, karmatlaryň hereketine goşulan garyp-gasarlar olardan ymykly arany açypdyr.[6]

Elbetde, karmatlar öz-özünden ýok bolup gidibermändir. Taryhyň dürli döwürlerinde yslamyň goragçysy bolup gelen türkmenler olaryň soňuna çykypdyr. Abbasy halyflary karmatlara garşy göreşmekden ejiz gelensoňlar, şol döwrüň beýik türkmen soltany Mälikşadan kömek sorapdyrlar. Mälikşa «Direliş. Ärtogrul» teleserialynda hem keşbi janlandyrylan milli gahrymanymyz Artyk beg Türkmeni[7] Ahsa we Bahreýn sebitlerine ýaýran karmatlary ýok etmäge ugradypdyr. Birinji ýörişinde şowsuzlyga ucran Artyk beg ikinji ýörişinde olary ýeňip, boýunlaryna boýunturyk salmagy başarypdyr. Has soňra Bahreýniň sünnileri karmatlara garşy abbasy we türkmen birlikleri bilen güýç

birikdirip, Ahsa şäheriniň demirgazygynda karmatlaryň daşyny gabapdyrlar. 1078-nji ýylda bolup geçen aýgytlaýjy söweş karmatlary ýer ýüzünden doly syryp-süpürip taşlaýar.[8]

Netijede, XI asyryň ahyrlarynda karmatlaryň Bahreýndäki guran döwleti-de taryhyň çaňly sahypasyna garylýar.

Bu söweş taryhyň iň möhüm söweşleriniň biri hasaplanýar, sebäbi ol iki asyrlap yslam dünýäsine, hususanam abbasy halyflygyna gorky beren terrorçy şaýy-karmat döwletiniň ýok bolmagyna getiripdir. Şeýle bahasyz ýeňişni gazanylmagynda bolsa, türkmenleriň – biziň ata-babalarymyzyň aýratyn uly hyzmatynyň bardygyny biziň her birimiziň bilmegimiz gerek.

■ Tagun keselinden ätiýaç edip haja gidilmän galan ýyl

1814-nji ýylda Arabystan ýarym adasynda tagun (garahassa-çuma) keseliniň ýaýramagy sekiz müň adamyň ölümüne sebäp bolupdyr. Şonuň üçinem şol ýyl haja gidilmedi. Has soňky ýyllarda 1837-nji ýylyň haj möwsümünde gaýtadan ýaýran epidemiýa 1892-nji ýyla çenli dowam edipdir we günde müňden gowrak hajy ölüpdir.

• Käbe iň soňky gezek 1979-njy ýylda on bäş günläp zyýarata ýapyk ýagdaýda galypdy

Medinede tanşan talyplaryndan «Täze ihwan» toparyny döreden reaksioner pikirli Juheýman el-Uteýbi hijri ýyl hasaby bulen on başinji asyryň ilkinji güni bolan 1979-njy ýylyň 20-nji noýabrynda ertir namazyna durlanda Mukaddes Käbä hüjüm edipdir.

Uteýbi häkimiýeti elinde saklaýan patyşalygyň häkimiýetden çekilmegini, Saud Arabystanynyň Günbatar Ýewropanyň ösen ýurtlary bilen aragatnaşygy kesmegini, günbatar ýurtlaryna eksport edilýän nebitiň bes edilmegini we daşary ýurt harby bazalarynyň boşadylmagyny talap edipdir.

Saud Arabystanynyň iň möhüm edaralaryndan düzülen Ýokary alymlar mejlisi topalaňçylara garşy ýaragly garşylygy oňlap fetwa çykarypdyr.

On bäş günläp dowam eden terakt Fransiýadan çagyrylan aýratyn toparyň (spesnaz) kömegi bilen basylyp ýatyrylýar. Terakt

döwründe Käbe iki hepdeläp zyýarata ýapyk ýagdaýda durýar. Iki hepdäniň dowamynda 127 saud esgeri, «Täze ihwan» toparynyň 117 terrorçy agzasy we şol töwerege golaý ýerde ýaşaýanlaryň ýigrimi altysy wepat boldy.

Juheýman bilen birlikde ele salnan 63 terrorçy ölüm bilen jezalandyryldy.

«Täze Ihwanyň» ýolbaşçysy Uteýbi 1936-njy ýylda Saud Arabystanyň Nejid diýen ýerinde dünýä inipdir. On sekiz ýyllap Saud patyşalygynyň goşunynda gullk edensoň, syýasy režime garşy gidip 1973-nji ýylda goşunyň hataryndan çykdy.

Uteýbi saud režimi «ýoldan çykmak» bilen bir hatarda «günbatar ýurtlary bilen gereginden artyk içgin gatnaşýar we onuň yslamyýete wekilçilik edip bilmeýär» diýen pikirde bolupdyr.[9]

• Esasy gürrüňimizden ep-esli daşlaşyp, munça taryhy maglumatlary näme üçin mysal getirdik?

Türkmenistanyň halk ýazyjysy Öwezduurdy Nepesowyň «Zyýarat» trilogiýasynyň «Kyýamat-magşara çenli» atly ikinji romanynyň baş gahrymany Süleýman Türkmenistan Garaşsyzlygyny gazanandan soňra ilkinjileriň hatarynda Mukaddes Kábä zyýarata gidende, oňa zyýarat döwründe ene-atasynyň ruhlary boýdan-başa ýoldaş bolýarlar. Ol ilkibaşda birwagt dünýäden ötüp giden ene-atasynyň ruhunyň gözüne görünýänine ynanmajak bolýar, ýöne soňabaka munuň hyýal däldigine göz ýetirýär.

Şu setirleriň awtoryna Öwezduurdy aga bilen birnäçe gezek gürrüňdeş bolmak miýesser edipdi. Öwezduurdy aga şonda trilogiýanyň baş gahrymanlary bolan Gurbangulyňyňam, Süleýmanyňam, Ogulnyýazyňam durmuşda ýaşap ýören real şahslardygyny, özüniň ilkinjileriň hatarynda Mekgä gidenleriň arasynda bolandygyny, hatda «Gyrnak» romanynyň gahrymanlarynyň öz ýaşaýan ýerine golaý-goltumda ýaşaýandyklaryny, gerek bolsa olary daşyndan görkezibem biljekdigini aýdypdy.[10]

Öwezduurdy aganyň romanynyň gahrymany Süleýman ýaly ýene nijeme kişiniň Käbede şular ýaly ahwalatlary başdan geçirendigine

şayatlyk edýän onlarça mysallary bilýärin. Olardan biri:
«Ibnül Araby başyndan geçen bir wakany şeýle gürrüň berýär:
– Mekgede, Kábä eden bir zyýaratymda menden hiç kimiň gözüne kaklyşmadyk bir «kişiden» onuň kimdigini soradym. Adamdygyny aýtdy. Ýöne ol bize meňzemeýärdi!.. Ol: «Siziň ataňyz bolan Adam atanyň neslinden däl men. Jenaby Hak siziň atalaryňyzy ýaratmazdan öň ýer ýüzünde başga-da ynsan nesillerini ýaradypdy we has soňra azandyklary üçin olary ýok edipdi. Şeýlelikde adam nesli ýedi gezek emele geldi. Hezreti Adam ata bu ýaradylyşlaryň ýedinjisi bolup, siziň nesliňiziň atasydyr. Men bolsa öňki nesillerden galan biri» – diýdi...»[11]

Ibnül Arabynyň duş gelen ahwalaty dilden-dile geçip biziň günlerimize ýeten rowaýat däl. Ibnül Araby muny hut öz ýazan kitaplarynda gürrüň berýär. Ispaniýada doglup, Siriýada aradan çykan bu beýik alymy ýalançylykda aýyplamak araplary zakguntäçden gorkmakda aýyplamak ýaly däl bolsa gerek. Muňa het etmek üçin ylym dünýäsinde iň bolmanda Ibnül Araby ýaly adamyň köwşüniň basyp giden yzynyň tozanyça agramyň bolmaly. Bu gün teleýaýlymlarda daşy boşlaň galan Kábäni görüp, «Hudaýyň öýi zyýaratçysyz galdy – eger ol bar bolsa öz öýüni näme üçin epidemiýadan gorap bilenokka? Hudaý Kábäni boş goýmaň diýmedimi näme?» diýip heşelle kakýan käbir ýoknasyzlar öň bir ýa-da birnäçe gezek Kábä gidip gören ýa-da öň gitmedigem bolsa gelejekde gidip görmegi arzuwlaýan milliardlap musulmanyň bardygyny ýatdan çykarmasynlar. Olar şol ýürek syzladyjy görnüşi synlap durkalaram, hyýallarynda-da bolsa Mukaddes Kábäniň daşyndan aýlanyp togap edendirler, gara daşy öwran-öwran alynlaryna sylandyrlar. Ädimleriň ädilmän, elleriň uzaman galan ýerine birleşen göwünler, doganlaşan ruhlar barýar. Käbe siziň akly-garaly mäsden ybarat gözleriňiziň görüşi ýaly boş däldir! Edebi makalalar